

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Бондар Г.О.

студент магістратури;

Бердник А.П.

старший викладач,

Черкаський державний технологічний університет

ТРАДИЦІЙНЕ ВБРАННЯ В ДИЗАЙНІ ЯК СПОСІБ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ УКРАЇНЦІВ

Серед актуальних проблем сьогодення особливою значимістю вирізняється соціокультурна ідентифікація та етнічна приналежність індивіда. Як і будь-який народ, українці прагнуть ідентифікувати себе як націю. Зокрема, це можливо за допомогою традиційного українського вбрання.

У стародавні часи в Україні до одягу ставилися інакше, аніж зараз, оскільки вишитий одяг мав практичне повсякденне призначення. На святкові події вбрання було більш розкішним і багато оздобленим. В сучасних умовах традиційний український одяг зазнав різноманітних трансформацій: змінився крій, зменшилася кількість вишивки, техніки стали спрощеними, вишивка стала узагальненою та менш символічною. Широкий вибір тканин зробив створення вишитих речей більш різноманітним та доступним. В сучасній Україні, особливо в роки незалежності, дизайнери все активніше використовують фольклорний та етнічний стилі для створення унікальних і колоритних речей, що однозначно ідентифікуються з культурою українців. Важливими приводами для одягання такого вбрання стали родинні свята (заручини, весілля, хрестини, ювілеї) та державні (День Конституції, День Незалежності, інші). Такі запити споживачів щодо стилізованого вбрання з елементами традиційного оздоблення спонукають дизайнерів до пошуку нових засобів реалізації дизайн-ідей, зокрема, святкового вбрання сучасних українців.

Слід зазначити, що з часом не тільки вишивка зазнала трансформацій, але й спосіб її виготовлення набагато полегшився.

Використання в промисловому виробництві машинної вишивки зробило її більш доступною. А український костюм серед виробів українських дизайнерів, за допомогою засобів стилізації та інтерпретації, трансформуючи попередні надбання матеріалів (орнаментів), набув у колекціях своєрідного звучання, яке надає можливість людям підкреслювати власну «українську ідентичність».

Якщо говорити про традиційне вбрання, що формувалось протягом сторіч, то воно однозначно визначає приналежність людини, в тому числі етнічну, є виявом етнічної самоідентифікації і могутнім засобом формування самосвідомості. З цього приводу, зокрема, Матюхіна О.А. зазначає, що використання традиційного одягу є сприйняттям національної приналежності, вірності національним цінностям, традиціям, ідеалам [2]. Втім, ідентифікація, як явище, для українського суспільства, є досить непростим питанням. Історично так склалося, що українському народу постійно необхідно було зберігати власну ідентичність всупереч обставин. Лише після здобуття незалежності українці змогли вільно і масово проявляти власну самоідентифікацію, що вплинуло на усі аспекти людського життя, включаючи вбрання. Це призвело до буму використання традиційного українського вбрання широкими верствами населення та до використання елементів традиційного вбрання багатьма українськими дизайнерами. Також з'явилося багато друкованої продукції, що пропонувала модифікації та інтерпретації традиційного українського вбрання для сучасного використання. Тому, науковці Покотило Г.М. та Тканко З.О. підкреслюють, що український одяг поряд з мовою та піснею слід зарахувати до категорій, які закладають фундамент національної ідентичності у свідомості українців [4]. Доктор мистецтвознавства В. Косів продемонстрував, що навіть у політизованій радянській поліграфічній продукції український народний одяг чітко виражав національну ідентифікацію українців. І що національне вбрання стало свого роду кодом візуальної комунікації [1]. Зростання патріотичних настроїв у сучасному суспільстві в котре підтверджує вказане.

Варто відзначити, що використання елементів традиційного вбрання відбувається не лише як повторення історичних костюмів, але й як комбінування традиційного й сучасного (наприклад використання традиційного орнаменту з сучасним кроєм). Використання українського традиційного одягу як засобу самоідентифікації сформувало нові урбаністичні традиції українського народу. Стало загальноприйнятим

одягати вишиванку чи використовувати елементи традиційних українських орнаментів під час святкування різноманітних свят, таких як: День знань, День вишиванки, День Конституції, День Незалежності, день міста та інші офіційні державні свята. Також загальноновживаним стало одягання вишиванок під час першого та останнього дзвоників [3]. Особливим маркером важливості самоідентифікації через вбрання для українців стало поширення свята Дня української вишиванки і, особливо, значущим для представників української діаспори. Для емігрантів це один з небагатьох днів, коли вони можуть відчутти єднання з громадянами України. І саме вишиванка виступає неповторним символом етнічного єднання.

Таким чином, можна зробити висновок, що українське традиційне вбрання сьогодні відіграє важливу роль у відтворенні традицій української вишивки. І з кожним роком це набуває все більшої популярності і значення серед населення. А саме українці все частіше додають до свого гардеробу елементи українського традиційного костюму та їх трансформації за власним уподобанням, що є проявом не лише естетичних запитів, але й є одним із способів само ідентифікації українців. Враховуючи вказану тенденцію, можна припускати, що дизайнери усе частіше будуть звертатися до переосмислення та стилізації здобутків народної творчості, трансформацій автентичних зразків українського вбрання та способів його оздоблення вишивкою для розробки сучасних дизайн-об'єктів з виразною національною ідентифікацією.

Список використаних джерел:

1. Косів В. Народний костюм як вияв української ідентичності у графічному дизайні УРСР та діаспори (1945–1989). Українська вільна академія наук у США. Новини з академії. 2016. Ч. 40. С. 29-35.
2. Матюхіна О.А. Національний стиль в одязі як вираз національної самосвідомості: веб-сайт. URL: <http://www.ridnamoda.com.ua/?p=598>
3. Олійник М. Український одяг у системі міської культури Києва (друга половина XIX – початок XXI століття) : монографія / Марина Олійник ; голов. ред. Г. Скрипник; НАН України, ІМФЕ. Київ, 2017. 312 с.
4. Покотило Г.М., Тканко З.О. Народний одяг як історична пам'ять етносу / Матеріали другої науково-практичної конференції, присвяченої 500-річчю м. Хмельницького. Культура Поділля: історія і сучасність. 1993. С. 156–158.